

Stockholms
stad

Lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Farsta stadsdelsnämnd
Augusti 2017

stockholm.se

Innehållsförteckning

Inledning	5
Definitioner	6
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	6
<i>Autonoma miljön.....</i>	<i>7</i>
<i>Vit makt-miljön.....</i>	<i>7</i>
<i>Våldsbejakande islamistisk extremism.....</i>	<i>7</i>
Lokal lägesbild	8
Förebyggande arbete.....	10
Exempel på förebyggande arbete i Farsta stadsdelsförvaltning (universell prevention)	11
Förhindrande arbete	14
Tidig upptäckt.....	14
Exempel på riktade tidiga insatser (selektiv prevention) i Farsta stadsdelsförvaltning	15
Avhopparverksamhet	16
Exempel på indikerad prevention (vård och behandling) i Farsta stadsdelsförvaltning	16
Stöd till anhöriga.....	17
<i>Orostelefon.....</i>	<i>17</i>
Samverkan	17
Utbildning.....	18
Behov av kompetenshöjande insatser	18
<i>Planerade aktiviteter gällande kompetenshöjning</i>	<i>19</i>
Vid misstanke om radikaliserings.....	19
<i>Planerade aktiviteter gällande rutiner.....</i>	<i>19</i>
Avhoppare	20
<i>Planerad aktivitet gällande avhoppare.....</i>	<i>20</i>
Anhörigstöd	20
<i>Planerad aktivitet gällande anhörigstöd</i>	<i>20</i>
<i>Ytterligare planerade aktiviteter</i>	<i>20</i>
Information.....	21
Uppföljning	21

Lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism
Första stadsdelsnämnd
4 (21)

Inledning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak. Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot mot demokratin och mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den som inom en extremistisk miljö begår brott för sin sak, eller stödjer att ideologiskt motiverade brott begås, har tagit sig rätten till tolkningsföreträde och anser sig agera med ett ärofyllt uppdrag där målet är det som de själva uppfattar är det bästa för samhället. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² Stadens arbete mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna.³

I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå.

Farstas lokala handlingsplan för 2017 omfattar i huvudsak åtgärder som förvaltningen har rådighet över, det vill säga de egna verksamheterna. Däremot sker samverkan kontinuerligt med olika externa aktörer, t ex lokalpolisen och skolan, vilket är en förutsättning för att nå önskat resultat såväl i arbetet mot det prioriterade området våldsbejakande extremism som på andra områden.

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17 och 20

² Dnr 155-943/2015

³ *Ett Stockholm för alla. Budget 2017*, s 14

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertiärrapport 1 2018. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå.

Definitioner

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Extremism – rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelser där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med den nationella samordnarens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika

ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk. Nedan beskrivningar är hämtad ur *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser* (ds 2014:4).

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön).

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.

Våldsbejakande islamistisk extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspireras övergripande av en salafistisk-jihadistisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi

att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. De västerländska demokratiska styrelseidealen, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har att tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatpersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.⁴

Lokal lägesbild

Alla stadsdelsnämnder ska tillsammans med polisen ha aktuell kunskap om läget avseende våldsbejakande extremistiska rörelser. Lägesbilden kring våldsbejakande extremism tas fram utifrån dialog med lokalpolisen och andra berörda aktörer. Utifrån analysens resultat görs en bedömning av hur det fortsatta arbetet ska bedrivas och vilka aktiviteter som kan bli aktuella. Relevanta befintliga aktiviteter ska beskrivas och genomföras utifrån den lägesbild som sammanställs. Där det finns problem med våldsbejakande extremism ska insatser för detta genomföras.

Lokal lägesbild Farsta stadsdelsområde

Framtagandet av lokal lägesbild i Farsta stadsdelsområde har ägt rum mellan september 2016-februari 2017 och utförts av Farsta

⁴ Försvarshögskolan, 170628

stadsdelsförvaltning. Lägesbilden visar inte på någon hög förekomst av eller stor problematik med våldsbejakande extremism i stadsdelsområdet. Flera avstämningar har gjorts med lokalpolisen under perioden mars-augusti 2017 och deras uppfattning om lägesbilden i området är oförändrad.

Kartläggning

Ett antal aktörer i stadsdelsområdet har kontaktats och ombetts förmedla svar för sin enhets/organisations räkning.

Kartläggningen fokuserar på eventuell kännedom om/förekomst av våldsbejakande extremism utifrån riktningarna högerextremism, vänsterextremism och islamistisk extremism.

Följande aktörer/funktioner har kontaktats i kartläggningsarbetet:

Farsta SDF

- Socialtjänsten
- Fritiden
- Förskolan
- Lokal och park
- Prevention

Övriga aktörer

- Lokalpolisen Farsta
- Utbildningsförvaltningen
- Friskolor
- Bostads- och fastighetsbolag
- SL
- Kyrkan och moské
- Brandförsvaret
- Ideella och religiösa föreningar
- Fackförvaltningar i Stockholms stad
- Boenden för nyanlända

Resultat

Den kartläggning som genomförts visar inte på någon hög förekomst av våldsbejakande extremism i stadsdelsområdet.

Lokalpolisen i Farsta delar uppfattningen att det inte finns någon utbredd eller utmärkande problematik på området.

Stadsdelsförvaltningen har inte utfört någon individinsats eller haft kontakt med någon individ rörande våldsbejakande extremism. Det har heller inte framkommit några uppgifter om eventuella återvändare, avhoppare eller kända våldsbejakande extremister.

Vid enstaka tillfällen har invandrarfientlig propaganda i form av klistermärken, affischering och dylikt uppmärksammats. Därutöver har incidenter, främst rörande klotter, rapporterats vid ett fåtal tillfällen, oftast kopplat till högerextremism, den så kallade vitmaktmiljön.

Förvaltningen har inte mottagit några samtal via Röda Korset eller Rädda Barnen från den nationella stödtelefonen gällande våldsbejakande extremism. Socialtjänsten i Farsta har heller inte mottagit några inkomna oros-anmälningar (14:1 socialtjänstlagen) som rör radikaliserings och extremism.

Några exakta siffror på anmälda brott i stadsdelen eller av folkbokförda i stadsdelsområdet som är kopplade till extremism har inte gått att få fram.

Antagande utifrån genomförd kartläggning

Det är viktigt med kontinuerlig uppdatering av lägesbilden när det gäller eventuell förekomst av våldsbejakande extremism. Kartläggningar på detta område är en färskvara och omständigheter kan förändras snabbt.

Resultatet av kartläggningen tyder på att fokus i nuläget främst bör koncentreras på det preventiva området för att förebygga att våldsbejakande extremism blir ett problem i stadsdelsområdet framöver. Samtidigt ska det finnas aktuella rutiner för hur situationer och behov som kan uppkomma ska hanteras. Det preventiva arbete som i dagsläget bedrivs sker dels i förvaltningens egen regi inom och mellan olika verksamheter så som fritid och socialtjänst, dels i samverkan med olika externa aktörer, exempelvis polis och skola.

Liksom i många andra sammanhang, är samverkan ett nyckelord för framgångsrikt arbete på området.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och

bedrivs redan i stadsdelarna – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten samt genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet.

Stadsdelsnämndernas arbete ska fokusera på att motverka utanförskap och förebygga att enskilda individer attraheras av våldsbejakande miljöer. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska inkluderas i det befintliga främjande och förebyggande arbetet och kombineras med demokratistärkande insatser och aktiviteter för att skapa ett motståndskraftigt samhälle.

Exempel på förebyggande arbete i Farsta stadsdelsförvaltning (universell prevention)

Hit räknas åtgärder med inriktning på en hel befolkningsgrupp, till exempel ett närsamhälle, alla skolelever, förskolebarn, en stadsdel.

Förskolan

Förskolan bedriver ett målinriktat arbete som utgår från det övergripande uppdraget att verka för demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter och likabehandling. Likabehandlingsarbete handlar om att värna om barnens rättigheter och att implementera FN:s barnkonvention i förskolan och att arbeta förebyggande, avvärja risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

ABC- Alla Barn i Centrum

ABC är gruppträffar för alla föräldrar med barn 3-12 år. Syftet är att stärka relationen mellan barn och föräldrar, vilket är en viktig grund för en harmonisk uppväxt till trygga och självständiga individer som vuxna. ABC för förskole-pedagoger genomförs också i Farsta.

Fritidsverksamhet

Farsta stadsdelsförvaltning bedriver en omfattande fritidsverksamhet som erbjuder unga meningsfull fritidssysselsättning på sunda mötesplatser, bidrar till att sprida demokratiska värderingar samt motverka utanförskap. Inom fritiden pågår kontinuerligt arbete med normer, bemötande, språkbruk och värderingar.

Samverkansforum

Fältassistenter och medarbetare från fritiden träffar regelbundet skolpersonal och polisen i olika samverkansforum.

I SUF (Samverkan kring unga i Farsta) träffas preventionssamordnare, samordnare inom fritiden, fältassistenter, kuratorer och representanter från kyrkan och utbyter information och erfarenheter samt ser vad de kan samverka kring.

SSPF är samverkansforum för skola, socialtjänst, polis och fritid.

Årlig introduktionsdag genomförs vid skolstart för årskurs 7 och delvis även för åk 9, då eleverna får träffa fältassistenter, fritidspersonal, lokalpolisen och kyrkan. Syftet är att få träffa och lära känna vuxna förebilder och få information om träffpunkter för unga.

Samverkan fritid-fältassistenter

Den skriftliga samverkansöverenskommelsen mellan fältassistenter och fritiden främjar det förebyggande arbetet med unga. Parterna träffas vid behov och genomför årlig gemensam aktivitet.

En handlingsplan för fritiden och fältassistenterna är också under framtagande via samordning av preventionssamordnare, med fokus på hur medarbetare ska hantera påverkade ungdomar och hotfulla situationer.

Samverkansöverenskommelse kommun- polis

I den nyligen tecknade samverkansöverenskommelsen mellan förvaltningen och lokalpolisen omnämns våldsbejakande extremism. Parterna har dock inte sett anledning i nuläget att prioritera gemensamma aktiviteter på området utifrån den låga förekomsten av händelser. Uppdatering sker regelbundet.

Farsta lokala Brå

Farsta lokala brottsförebyggande råd är ett övergripande samverkanforum med många externa aktörer där ämnet våldsbejakande extremism vid behov behandlas.

Demokratiarbete

Arbete pågår på olika sätt för att öka det demokratiska inflytandet i stadsdelsområdet. Några exempel på detta riktade mot unga är:

Ungas organisering via stadsledningskontoret syftar till öka ungas egenmakt och kunskap i frågor rörande antirasism, feminism och mänskliga rättigheter samt skapa plats för tjejer och hbtq-personer. Fritidsledare, samordnare och strateger har utbildats i frågorna. I Farsta har fältassistenterna hbtq-certifierats och 2017 är planen att medarbetare inom fritiden ska hbtq-diplomeras.

Ortens organisatörer – via stadsledningskontoret har ABF hållit två studiecirklar i Farsta 2016, en om feminism och en om rasism. Tanken är att arbetet fortgår 2017 i ordinarie verksamhet.

I **Rättighetsjakten** har feriearbetande ungdomar från bland annat Farsta under sommaren 2016 utbildats i frågor om ett antirasistiskt och feministiskt förhållningssätt.

Medborgarbudget i Fagersjö har pågått sedan våren 2016 med syfte att öka invånarnas delaktighet och inflytande. I den första processen lämnade invånarna förslag och röstade fram vilka aktiviteter som skulle äga rum i nyöppnade Mötesplats Fagersjö. Under våren 2017 pågår arbete med parken Måsen i Fagersjö där invånarna – unga som vuxna- deltagit i en medskapandeprocess för att skapa en park för alla.

I Farsta finns föreningen Farsta ungdomsråd som vill tillvarata ungas intressen och fokuserar på ungdomars inflytande och fritid i Farsta.

Jämställdhetsarbete bedrivs inom förvaltningens olika verksamheter och under året kommer jämställdhetsintegrering att betonas i högre grad.

Uthyrning av lokaler och föreningsbidrag

Det är viktigt att säkerställa att stöd i form av pengar eller lokaler inte kommer extrema organisationer till del, vilket förvaltningen aktivt motverkar där lokal och rum hyrs ut.

Riktlinjerna för Stockholms stads arbete mot våldsbejakande extremism anger tydligt att stöd i form av ekonomiska bidrag från staden inte ska utges till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och

jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till, eller stödjer våldsbejakande extremism ska frångå all typ av stöd i den mån de har sådant.

Stadsdelsnämnden har fastställt riktlinjer för de bidrag som nämnden beviljar föreningar. Sökande föreningar måste lämna in sina stadgar och har kontinuerlig kontakt med ansvarig handläggare. Förvaltningen har enligt riktlinjerna rätt att göra revision. Vid nysökande föreningar som ej är välkända av förvaltningen, kallar handläggare till möten, utöver kontakt via telefon och mejl.

Fastställda riktlinjer och rutiner för föreningsbidrag ska ses över för att säkerställa att medel inte utbetalas till föreningar som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer och som uppmuntrar till eller stödjer våldsbejakande extremism.

Krisberedskap

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med risk- och sårbarhetsanalyser och krisberedskapshöjande insatser i form av utbildningar och övningar.

Förhindrande arbete

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer. Socialtjänsten har till uppgift att genom olika insatser förebygga att barn och unga dras in i våldsbejakande extremism och stödja de som är involverade att lämna dessa miljöer.

Det är behoven som följer av de våldsamma handlingarna eller risken för sådana handlingar, inte åsikterna, som ska leda till insatser. Alla insatser utgår från individuella bedömningar.

Tidig upptäckt

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i riskzonen att radikaliserar i ett tidigt skede. Medarbetare som jobbar med frågan behöver känna till den lokala lägesbilden. Kunskap om olika gruppers symboler och andra kännetecken, till exempel kläder, är också betydelsefull liksom kunskap om vart medarbetare och medborgare ska vända sig när det finns misstanke att en person

håller på att radikaliseras eller på annat sätt stödjer, rekryterar eller förespråkar våldsbejakande extremism. Den centrala samordnaren ska under 2017 starta upp ett stadsövergripande arbete att ta fram ett metodstöd i syfte att säkerställa att medarbetarna ges förutsättningar att hantera detta.

Inom ramen för stadsdelarnas uppdrag ska åtgärder vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden om radikalisering. Arbetet ska ske i samverkan med Polismyndigheten och andra berörda myndigheter och aktörer.

Exempel på riktade tidiga insatser (selektiv prevention) i Farsta stadsdelsförvaltning

Hit räknas åtgärder med inriktning på (utsatta) grupper.

Komet är gruppträffar för föräldrar till barn 3-11 år, som vill få en bättre relation till sina barn och mindre bråk i vardagen. Komet kan bidra till en trygg uppväxtmiljö och goda relationer inom familjen, vilket är viktiga skyddsfaktorer inför ungdoms- och vuxenlivet.

Familjestödsenheten i förvaltningen ger riktade stödinsatser till familjer med barn och ungdomar i åldrarna 0-20 år. Inom enheten ryms olika team som antingen arbetar utifrån socialtjänstens biståndsbedömda insatser eller med förebyggande frivilliga insatser. Biståndsbedömda insatser är t ex kristeamet under kris och barnavårdsutredningar, lösningsinriktad intensiv hemmabaserad familjebehandling (LIHF, - en intensiv insats som alternativ till placering), familjeteam och stödboende. Förebyggande och frivilliga insatser är fältassistenter, ungdomsmottagningen, Famnen, skolnärvaroprojekt och frivilliga samarbetssamtal.

Famnen på Capio är en öppen mottagning för barn och unga mellan 0-17 år i Farsta som av olika anledningar behöver stöd. Det finns också en variant för äldre ungdomar 18-23 år som behöver stöd, Famnen i Aktivitetshuset Tuben.

Diverse arrangerade gruppträffar i förvaltningen, t ex fältassistenternas arbete med tjejgrupper med syfte att bland annat stärka självkänslan och bidra till sunda värderingar, är ytterligare exempel på preventivt arbete för olika målgrupper.

Humlan är en stödgruppsverksamhet för barn och ungdomar, 6-23 år, i familjer där någon är beroende av alkohol eller droger. Gruppledarna kommer från Farsta Stadsdelsförvaltning och Svenska kyrkan. Målet är att ge bättre förutsättningar för dessa barn och unga att må bra och själv klara att välja en sundare livsstil.

Avhopparverksamhet

I Stockholms stad ska socialtjänsten ha förmåga och förutsättning att underlätta för dem som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska kunna vidtas skyndsamt. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet.

Avhopparverksamhet kan erbjudas inom ramen för sociala insatsgrupper, sociala insatsgrupper för unga vuxna och den stadsövergripande avhopparverksamheten. Den stadsövergripande avhopparverksamheten är organiserad på enheten för hemlösa och riktar sig till avhoppare som har kontakt med polisens avhopparverksamhet. För dessa individer erbjuder socialtjänsten insatser jämlikt 4 kap 1§ socialtjänstlagen, exempelvis tillfälligt stödboende eller tillfälligt bostad med boendestöd. Därutöver kan socialtjänsten ge behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU) och erbjuda råd och stöd.

Exempel på indikerad prevention (vård och behandling) i Farsta stadsdelsförvaltning

Hit räknas åtgärder med inriktning på (utsatta) individer.

Sociala insatsgrupper (SIG)

En social insatsgrupp är ett nätverk bestående av olika viktiga personer kopplade till den aktuella individen eller situationen. Arbetet sker i samarbete mellan olika verksamheter som kan ge hjälp och stöd för en bättre framtid. Syftet med sociala insatsgrupper är att hjälpa ungdomar att välja bort en kriminell livsstil och underlätta avhopp. Sociala insatsgrupper kan även inrymma att motverka våldsbejakande extremism och underlätta avhopp från dessa miljöer.

Om det misstänks att brott begåtts hanteras detta av polisen enligt gällande regler och rutiner.

Socialtjänsten i Farsta stadsdelsförvaltning är sammankallande och bedriver ett aktivt samverkansarbete med sociala insatsgrupper för vuxna, 18-29 år. Andra aktörer är bland annat polisen, landstinget, arbetsmarknadsförvaltningen med flera.

Vid behov ska sociala insatsgrupper kunna bistå i arbetet med individ som är involverad i våldsbejakande extremism men önskar välja en annan livsstil.

Stöd till anhöriga

Om socialtjänsten får kunskap om anhöriga eller närstående till individer som är involverade i våldsbejakande extremism ska de informera om att stöd finns att få enligt samma principer som för andra brottsoffer. Insatserna anpassas utifrån att olika former av våldsbejakande extremism tar sig olika uttryck.

Stöd till anhöriga till unga kan bli aktuellt via föräldramottagningen på Enheten för barn och unga inom socialtjänsten. Stöd till anhöriga till vuxna kan bli aktuellt genom Familjestödsenhetens öppenvårdsmottagning och övrigt anhörigstöd.

Orostelefon

Den nationella samordnaren har öppnat en stömlinje som numer drivs av Rädda Barnen och kallas orostelefon. Där kan stöd ges vid oro för att någon i ens närhet håller på att radikaliserar. Samtal till orostelefonen hänvisas vid behov vidare till berörd instans, till exempel en stadsdelsförvaltning, och inom socialtjänsten i Farsta finns utsedd funktion för att ta emot dylika samtal.

Mer information finns på Rädda Barnens hemsida, där det också går att ladda ner informationsmaterial.

<https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/mer-om-vad-vi-gor/annu-mer/orostelefonen/>

Samverkan

Samverkan sker i många olika forum och konstellationer, enligt exempel givna ovan i texten, t ex via SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) och Farsta lokala Brottsförebyggande råd. Några viktiga aktörer utanför förvaltningen att nämna i detta sammanhang är:

- Lokalpolisen
- Nationella samordnaren för våldsbejakande extremism
- Centrala samordnaren för våldsbejakande extremism i staden
- Utbildningsförvaltningen
- Fackförvaltningar
- Nätverk på området, inom stad och kommun
- Räddningstjänsten
- Sjukvården/psykiatri
- Fastighets- och bostadsbolag
- Kyrkan och andra trossamfund
- Föreningslivet i övrigt

Förvaltningen kommer att beakta olika möjligheter till samverkan med civilsamhället, där så är tillämpligt.

Samverkan avseende våldsbejakande extremism bör infogas i den befintliga samverkan som finns idag kring främst barn och ungdomar för att fungera optimalt och långsiktigt. Rutiner för oro på individnivå finns utarbetade i form av orosanmälningar till socialtjänsten.

Eventuella beröringspunkter och möjlighet till samverkan kring förvaltningens handlingsplan mot våldsbejakande extremism och befintliga program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld ska ses över.

Utbildning

Det behövs en bred medvetenhet om problematiken bland berörda medarbetare. Utbildning ska erbjudas till anställda för att utveckla kompetensen kring hur identifieringen av extremistiska miljöer och individer bäst görs och vilka insatser och åtgärder som är mest lämpliga att genomföra. Den centrala samordnaren ska ta fram en stadsövergripande utvecklingsplan. Utbildning ska genomföras i samverkan mellan stadsledningskontoret och förvaltningarna.

Behov av kompetenshöjande insatser

Kompetenshöjning av olika slag behövs för förvaltningens medarbetare. Övergripande kunskapshöjning på området för samtliga medarbetare. Riktade kunskapshöjande insatser för berörda yrkesgrupper och funktioner i förvaltningen, främst inom

socialtjänsten (de som arbetar med sociala insatsgrupper, fältassistenter, enheten för Barn och unga, Familjestödsenheten, Vuxen och övriga), fritidens personal, nyckelpersoner på området samt förvaltningens chefer.

Kunskapsbehov:

- Vad våldsbejakande extremism är och hur det kan ta sig uttryck
- Hur tidiga signaler kan se ut och fångas upp
- Rutiner att tillämpa i olika situationer och skeden
- Var information på området kan inhämtas
- Tillgängliga externa instanser vid behov

Planerade aktiviteter gällande kompetenshöjning

- Implementering av kommande stadsövergripande utvecklingsplan som innefattar utbildning ska ske i samverkan mellan förvaltningen och stadsledningskontoret.
- Förvaltningen ska tillse att berörd personal tar del av det metodstöd och de utbildningar som ska anordnas på stadsövergripande nivå med start i oktober 2017.

Vid misstanke om radikaliserings

För att veta hur man ska agera om en person visar stort intresse för våldsbejakande extremism, är på väg att radikaliseras eller om detta redan skett, är det viktigt med kända och förankrade rutiner.

Planerade aktiviteter gällande rutiner

- Förvaltningen ska under 2017, i samverkan med stadens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism, ta fram och implementera rutiner för hur informationsöverföring i olika led ska ske vid misstanke om eller kännedom om att någon är på väg att radikaliseras eller har radikaliserats.
- Socialtjänsten ska under 2017 ta fram och införa rutiner för hur olika situationer ska hanteras vid misstanke om eller kännedom om att någon är på väg att radikaliseras eller har radikaliserats (exempelvis kontakt med föräldrar, skola m.fl.).
- Sammankallande/samordnare för mötet ska regelbundet ta upp om extremisttendenser på SUF och SSPF. Information som framkommer på området vidarebefordras till

förvaltningsledningen och förvaltningens samordnare för frågor rörande våldsbejakande extremism.

Avhoppare

Är någon beredd att lämna sitt samröre med en våldsbejakande extremistisk miljö ska personen ingå i en social insatsgrupp där den får hjälp och stöd i denna process.

Planerad aktivitet gällande avhoppare

- Socialtjänsten ska under 2017 arbeta fram och implementera rutiner för hur avhoppare från extremistiska miljöer får hjälp och stöd genom social insatsgrupp.

Anhörigstöd

Anhöriga till personer involverade i våldsbejakande extremism har rätt till stöd i sin situation. Befintliga rutiner på området stöd till anhöriga till brottsoffer ska även omfatta stöd till anhöriga på området våldsbejakande extremism.

Planerad aktivitet gällande anhörigstöd

- Socialtjänsten ska under 2017 arbeta fram och implementera rutiner för hur anhörigstöd kan ges på lämpligt sätt till personer med anhöriga involverade i våldsbejakande extremism.

Ytterligare planerade aktiviteter:

- Stadsdelsförvaltningen ska under 2017 se över fastställda riktlinjer och rutiner för föreningsbidrag ska för att säkerställa att medel inte utbetalas till föreningar som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer och som uppmuntrar till eller stödjer våldsbejakande extremism.
- Förvaltningen ska framgent beakta olika möjligheter till samverkan med civilsamhället, där så är tillämpligt.
- Socialtjänsten ska se över eventuella beröringspunkter/möjligheter till samverkan kring handlingsplan mot våldsbejakande extremism och befintliga program mot våld i nära relationer och heders-relaterat våld.

Förvaltningens planerade aktiviteter presenteras också som en åtgärdsmatris i form av en rutplan, vilken återfinns separat som en bilaga till Farstas lokala handlingsplan mot våldsbejakande extremism.

Information

Information på området våldsbejakande extremism finns bland annat på följande webbsidor:

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism
<http://www.samordnarenmotextremism.se/>

Samtalskompassen
<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/>

Uppföljning

Att handlingsplanerna är uppdaterade och efterföljs ska årligen följas upp inom ramen för verksamhetsberättelse och bokslut.